

managing corruption risks, as well as any management activities, should have its logical aspect (decision-making) and its procedure (sequence of actions).

Today we propose to allocate four stages control of corruption risks in public administration, namely: 1) Identification of the corruption risk; 2) assessment of the corruption risk; 3) development and implementation of measures to minimize the corruption risk; 4) control of these measures.

At the same time inherently, the process of the corruption risk management should be a continuous, its stages and cycles follow each other in succession, and the mechanisms of action should consist of the current risk management practices to minimize it.

Summarizing the study it should be noted that the introduction of the concept of corruption risks control in the governance system is an important element for further development of the anti-corruption strategy in Ukraine, and as a consequence it will contribute to the prevention of corruption in the public service.

УДК 35-027.21(477)

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

МІХАЛЬОВ О. М.,
здобувач, директор Інноваційної
компанії «Третє Слово»

Проаналізовано еволюцію розвитку і становлення системи державного управління в перехідний період і з позицій нових методологічних засобів, показано його місце в глобальній проблематиці. Розкрито зміст і характерні ознаки процесів демократизації, а також їх вплив на державне управління. Запропоновано варіанти управлінських рішень розв'язання кризових ситуацій.

Ключові слова: *перехідний період; зона Z (зона кризового розвитку); демократизація; роздержавлення; вихід в розвиток.*

Проанализирована эволюция развития и становления системы государственного управления в переходный период и с позиций новых методологических средств, показано его место в глобальной проблематике. Раскрыто содержание и характерные признаки процессов демократизации, а также их влияние на государственное управление. Предложены варианты управленческих решений по разрешению кризисных ситуаций.

Ключевые слова: *переходный период; зона Z (зона кризисного развития); демократизация; разгосударствление; выход в развитие;*

The evolution and development of state administration system in transition period is analyzed and its place in global problematics from the standpoint of

new methodological tools is given. The content and characteristic features of democratization and its impact on governance is shown. The variants of administrative decisions that solve crisis situations are offered.

Key words: *transition; Zone Z (zone crisis development); democratization; privatization; access to development.*

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку нашої країни характеризується різким зниженням якості державного управління. Підтвердженням цього є ситуація, яка є зараз – втрата територій, гарячі конфлікти і різке зниження рівня життя всього населення. Дана проблема спостерігалася і раніше, але особливо вона стала помітною в останні кілька років. За весь, так званий перехідний період, під яким мається на увазі, час з моменту розпаду СРСР (початок 90-х років минулого століття) по сьогоднішній день, була гостра потреба політичної реконструкції як суспільства в цілому, так і часткових його інституцій, а саме – державного устрою і управління.

В даний момент продовжується реконструкція радянського простору, яка пов'язана з переходом від соціалістичного до ринкового способу організації господарювання. Це дуже кардинальний перехід, це не просто розворот або подворот в якості корекції, в рамках однієї спрямованості, що є закономірним, а це розворот в протилежну сторону. Фактично, ми не переходимо в наступну стадію розвитку, а відкидаємося в початкову стадію капіталізму і з нуля намагаємося в одну мить усіх наздогнати. При наших великих територіальних і економічних масштабах, соціальна інерція переходу руйнує всю країну.

Зараз вже в явному вигляді проявилася серйозна криза, обумовлена багатьма факторами загального рівня, і з часом гострота необхідності знайти рішення щодо виходу з неї тільки посилюється. Ця криза не є локальною, тобто чисто українською, вона носить глобальний характер і визначається догмами і стереотипами старої епохи, що минає. Підтвердженням цього є нелінійність соціальних процесів у багатьох регіонах планети: мусульманські країни Азії та Африки, Близький Схід, Європа, що в кінцевому підсумку безумовно відбивається на нас.

Чи не в меншій мірі, цікаве це питання з наукових позицій: що відбувається з нами, як вплинув розпад Радянського Союзу на країну, і як це відбилося на процесах державного управління.

Радянський Союз за формою і своїм змістом був складним державним утворенням, в складі якого були держави, об'єднані союзним договором. Розвал такого надутворення створив серйозну проблему на всьому пострадянському просторі, в Європі і в усьому світі в цілому. Очевидним є те, що неможливо створити такий складний і великий конгломерат, не спираючись на серйозні наукові методи управління. Закони управління однакові як при капіталізмі, так і при соціалізмі і визначаються вони кібернетичними закономірностями. Відмінність лише в тому, що та чи інша формація позначається різними цільовими характеристиками. Застосовуючи методи проб і помилок, запозичуючи чужий досвід, навіть якщо він успішний, неможливо в принципі бути результативним. Виниклі відхилення, не помічені спочатку, з часом досягли величезних розмірів, які і привели до сьогоднішньої кризи. Нехтування законів, за допомогою яких

можливі територіальні та державні з'єднання в великі союзи утворення, привели до сьогоднішніх наслідків. Вже помітна проблема в ЄС. Їх спроба зробити Європейський союз, не зробивши висновків після ліквідації Радянського Союзу, приречена на невдачу, і це вже підтверджують тенденції, які там зараз спостерігаються, про це свідчить проведений референдум в Великобританії [1].

У пострадянській період сталося перехоплення управління олігархатом, який з завданнями державного будівництва не справляється. В силу своєї специфіки, він, за визначенням, не є, не може і не буде державником ніколи, бо його інтереси і інтереси держави на даному етапі розвитку взаємовиключні. Там, де в основі всього стоїть завдання отримання прибутку, де в діяльності домінує вигода, до державності це відношення не може мати. Примітно те, що, не маючи стратегічних цілей (ніхто чітко і виразно не сформулював їх), жоден з політиків не може відповісти на питання – що ми будемо. А на ряду з цим відбувається інтенсивна боротьба за владу. Ситуація очевидна – боротьба за дотримання особистих корисливих інтересів.

Для вирішення завдань державного масштабу, повинен бути і відповідний масштаб мислення. З курсу математики відомо (теорема про неповноту) [2], що, перебуваючи всередині об'єкта, неможливо побачити об'єкт цілком. І, як результат, неможливо приймати відповідні управлінські рішення. Державник повинен думати категоріями не нижче масштабу своєї держави. Також відомо, що, для того щоб було ефективне управління, необхідно дотримуватися умов керованості (рівень різноманітності керуючого повинен бути вище керованого об'єкта) [3]. У існуючій державній діяльності жодна з умов не виконується. В рамках вищезазначеного відбувається також процес «демократизації». Суть дійсної демократії спотворена. Інтерпретація демократії звичайними людьми, розуміється як всездозволеність. Сенс істинної демократії в необхідному обсязі не пояснюється. Активізація та залучення людських мас відбувається тільки в моменти передвиборних кампаній і майданів. У класичному розумінні, демократія, як влада більшості, за своєю суттю перетворилася у владу неосвіченої більшості з самими низинними запитамі. Виникла величезна проблема – помітно знизився рівень інтелекту управлінських структур, а також всього народу в цілому [4].

Виходячи з нашого перехідного етапу розвитку, підкреслимо, що він характерний зміною стереотипів мислення і це існує незалежно від нашої волі і свідомості. Парадигма мислення епохи, що минає обумовлена старим методологічним інструментарієм і вже не придатна для вирішення завдань сьогоднішнього дня. Вчений світ вже давно тривожно заговорив про те, що криза глобальна і що вона носить світоглядний характер. Рівень складності завдань, що стоять перед людством, в загальній своїй сукупності зріс настільки, що, із застарілою інтелектуальною озброєністю, вирішити їх не надається можливим. З цього приводу в 1992 р була скликана міжнародна конференція в Ріо-де-Жанейро, де одногосно було поставлено завдання пошуку шляхів вирішення, а точніше, завдання розробки методів, за допомогою яких людина зможе моделювати соціальні процеси і явища в нову епоху (проблема розробки парадигми нового мислення). Були скликані чергові конференції цього рівня (під назвами «Ріо + 15» і «Ріо + 20»), але, реальних рішень немає.

На тлі цих глобальних проблем, у нас в результаті різкого зниження інтелекту (однією з причин чого є відмова від своїх, десятиліттями перевірених методів підготовки фахівців, а на їх місце привнесених чужих), і через зрослу складність завдань, виник величезний дисбаланс, усунути який в рамках старої парадигми вже не надається можливим.

Аналізуючи ситуацію в цій галузі, для обґрунтування досліджень, в якості методологічного інструментарію пропонуються новітні вітчизняні розробки, а саме, системні методи третього покоління – теорія гіперкомплексних динамічних систем (ГДС) [5]. Старі методи обмежені застосуванням в них математичного формалізму, що не дозволяє адекватно відобразити соціальні процеси. Теорія ГДС, з огляду на те, що в ній був створений новий апарат формалізації – гіперкомплексні матриці, відповідає всім вимогам, що пред'являються до нових методів. Ці вимоги описав у своїй роботі відомий американський соціолог К. Бейлі [6]. Теорія ГДС є найбільш прийнятною для вирішення наших завдань за широтою своїх можливостей. Універсальність її методів визначена тим, що вона побудована на методологічних інваріантах – таких характеристиках, які присутні в будь-якому об'єкті, процесі або явищі, що розглядається як система. При цьому досліджувані об'єкти описуються тими ж інваріантними характеристиками, що є підтвердженням одного з висунутих вимог вище згаданого К. Бейлі – системні методи повинні бути самі системними [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Державний устрій означає те ж, що і порядок державного управління» – ця теза Аристотеля говорить про те, що форма державного устрою зумовлює характер процесів державного управління [7].

Екскурс в історію підтверджує, що цією проблематикою людство займалося дуже давно. Є згадки у Піфагора (576г. – 496г. Д. Н.е.) і Конфуція (551г. - 479г. Д. Н.е.), який говорив, що державою повинні керувати благородні мужі, яким притаманні найвищі моральні якості. Пропонував критерії висунення на державну службу. «Якщо висувати справедливих і усувати не справедливих, народ буде підкорятися» [8, 22].

Давньогрецькі філософи: Сократ, Платон, Аристотель, також займалися однією з головних проблем, це рішення задачі справедливого політичного устрою. Демокріт висловлювався: «...добре керована держава є найбільший оплот: в ньому все полягає і, коли воно зберігається, все ціле, а гине воно, з ним разом і все гине» [9, 49]. Н. Макіавеллі, аналізуючи історію Римської імперії, дає поради монархам в формі жорстких і деколи цинічних настанов [10]. Нову концепцію висунули англійські теоретики Т. Гоббс і Д. Локк. Гоббс висуває ідею суспільного договору [11].

Дослідженнями цієї проблеми займалися французькі мислителі Ш. Монтеск'є і Ж.-Ж. Руссо. Руссо визнавав, як єдиного, абсолютного джерела та суверена загальної волі (верховної політичної влади) – акт суспільного договору [12].

Далі виникла ідея громадянського суспільства, де всі громадяни беруть участь в управлінні державою. Гегель визначив, що громадянське суспільство є диференціація, яка виникає між сім'єю і державою, хоча розвиток громадянського суспільства починається пізніше розвитку держави [13].

На цьому тлі Ф. Енгельс бачить розвиток демократичних процесів по-своєму, він робить висновок, що держава з часом все менше впливатиме на суспільство, і поступово за непотрібністю відімре [14, с. 285].

XX ст. увійшло в історію з надзвичайно високим рівнем протистояння ідеологій, поява нових методологічних підходів, відродження та оновлення старих традиційних. Прийшов час появи нових ідей, на розвиток яких великий вплив зробили теоретичні розробки вчених таких як Л. Дюгі, М. Вебер, Р. Штамлер, Л.Й. Петражицький, [8].

Вебер дійшов висновку, що бюрократія – раціональна форма колективної діяльності людей, а капіталізм – це «згусток раціональності». Раціональний тип влади означає вибір політичного правителя через демократичні процедури і надання йому повноважень, за зловживання якими несе відповідальність перед виборцями. Сучасна політика багато в чому перебуває під впливом ідей Вебера [15].

Великий підйом політичної думки стався після другої світової війни. Дослідження охопили широке коло питань і проблем: біхевіоризм, системний аналіз, вивчення групових інтересів, політичних партій, аналіз політичних поглядів, позицій і поведінки під час виборів. Особливе місце займає біхевіоризм. Класиком політичного біхевіоризму вважають Гарольда Лассуелла [16]. Свою теорію «політичного психоаналізу» він сформулював на основі досліджень З. Фрейда. З його досліджень випливає, що існує зв'язок між психологічним типом особистості і виконанням нею відповідних політичних ролей.

У представника французької думки Р. Арона однією з центральних проблем наукової творчості, було питання про поділ влади в суспільстві [17]. З одного боку, поділ влади посилює демократичні тенденції запобігаючи концентрацію влади у невеликої групи осіб, а з іншого боку веде до зростання впливу і авторитету вищих його представників.

Г. Дюверже досліджував проблеми демократії. Він дійшов висновку, що на Заході живуть за умов плутодемократії, коли владою володіють одночасно і народ, і багатство [18].

XX століття – століття небачених раніше, за своїм масштабом і глибиною соціальних конфліктів. Виник напрям – теорія конфліктів. Основна ідея в тому, що соціальні конфлікти мають загальні елементи, і що це має позитивне значення для функціонування суспільних систем. Представниками є: Л. Козер, Р. Дарендорф та К. Боулдинг [19].

Як підсумок XX століття і всієї епохи – криза, яка призвела до розпаду Радянського Союзу, як головного представника системи соціалізму, виконуючого роль світового демпфера в протигагу капіталізму, що стало каталізатором посилення кризових явищ у всьому світі.

Відомий американський політик З. Бжезинський 14 жовтня 2011 року в Нормандії в своїй промові під час отримання премії Алексіса Токвіля, заявив про те, що глобальний предиктор не впорується з керуванням. Захід знаходиться в занепаді, криза є глобальною. Він заговорив про створення нової світової політичної еліти, що смертельна загроза повинна оживити Захід і спонукати його еліти об'єднатися [20].

Це підтверджує також Іцхак Адізес. Вчений зі світовим ім'ям в області менеджменту, з ким консультуються уряди багатьох передових держав. В одному з інтерв'ю, перебуваючи в країнах Балтики, він сказав: «Криза, який світ переживає зараз, на мою думку, не є фінансовою. Вона – попереджувальна. Вона настала, тому що капіталістична система не відображає нову реальність. ... Тобто, з одного боку, існує складність сучасного стану речей, з іншого – незнання про те, що відбувається насправді» [21].

Ще один учений психолог зі світовим ім'ям, Едвард де Боно: «Немає нічого більш важливого, ніж людське мислення. У нас відмінна розумова система, але вона не відповідає сучасним вимогам» [22].

Передовий американський учений Ліндон Ларуш: «Проблеми, які стали перед нами, не є результатом чієїсь «помилки». Невдачі у визначенні політики, які зараз охопили всю планету, носять систематичний, загальний аксіоматичний характер. Ця криза свідчить про те, що невдачі зазнав практично весь людський рід; сучасна криза викликана тим типом сукупної громадської думки, яка охопила весь світ, всі країни, всі верстви суспільства і практично досягла кожної людини» [23].

Зараз у нас спостерігаються тенденції великої активності мас. Є прояви процесів самоорганізації громадян, які, розуміючи ситуацію, беруть долю в свої руки і облаштовують своє життя. Але це незначна частина людей. Поряд з цим є величезний некерований рух натовпів, пов'язаний з деструктивними процесами майданного спрямування і загального хаосу. Через невизначеність цілей, заявлена демократизація, в не явному вигляді запускає процес роздержавлення.

Мета статті. Аналіз еволюції соціальних управлінських процесів в нашому суспільстві, а також оцінка тенденцій розвитку системи управління з позицій нових теоретичних підходів. Означити пропозиції можливих шляхів виходу з сучасної кризи управління з перспективою подальшого державного будівництва і суспільного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Опускаючись з глобального на свій локальний рівень, зробимо припущення – процес роздержавлення може статися при масовій, усвідомленій, спрямованій активності мас.

Спрямована активність мас може бути тільки в результаті певних попередніх управлінських впливів на цю масу як на об'єкт. Виникає питання, хто може бути суб'єктом і які повинні бути виконані умови, щоб відбувся процес управління. З кібернетики відомо, що такі умови є, і вони сформульовані У. Ешбі у вигляді закону необхідної різноманітності [3]. Це виглядає так – рівень різноманітності керуючого повинен бути вище керованого. У нашому викладі, під різноманітністю пропонується розуміти – світоглядні установки, ідеологічна спрямованість, освітній рівень і пов'язані з цим мислення і свідомість.

Через методологічну кризу, кібернетика, як наука на сьогоднішній день не відбулася. На жаль сформульована теорема залишилася не доведеною через обмеження математичного формалізму, що застосовується в якості аргументації методологічних обґрунтувань практично скрізь, у всіх предметних областях. Вона важко зрозуміла і на рівні розрахункового застосування на практиці складно реалізувати. Вирішення цієї проблеми стало можливим з появою теорії ГДС [5].

Процес демократизації, що відбувається в нашій країні, з позицій системних закономірностей, це еволюційний процес, і можливий він тільки тоді, коли система знаходиться в стаціонарному стані [23]. Перебуваючи в стані перехідного періоду, який характерний втратою керованості, ця ситуація загрожує виникненням серйозних, ще глибших кризових загострень з найважчими соціальними наслідками. По мірі посилення процесу демократизації неминуче буде відбуватися процес відмирання держави. Здійснитися він може в разі, коли функції державного управління будуть підпіратися або виконуватися ініціативою знизу, тобто публічним управлінням, що можливо при певному рівні розвитку громадян, який визначається освітнім цензом, а також ступенем громадянської свідомості. Це обумовлено рівнем складності процесів управління і доволіно в них брати участь з позицій простого інтересу неприпустимо.

Об'єктивно постає питання оцінки етносу з позицій його готовності до процесів демократизації і самоорганізації. Після відходу з політичної арени Радянського Союзу, як показала практика, участь населення у політичному житті держави стала менш вагомою не дивлячись на зовнішній прояв політичної активності людей. При цьому виросло домінування адміністративної системи, де рішення приймаються авторитарно, і опускаються вниз без їх обговорення. Результатом цього зараз є приглушений стан усвідомленої соціальної творчої ініціативи. Як виявилось, більш активною стала не найкраща частина населення, що проявляє в більшій своїй частині деструктивну діяльність. Іноді процес демократизації, використовується далеко не в цілях державного будівництва, а задоволення особистих інтересів.

При аналізі дискусій на всіх рівнях (ЗМІ, ТБ і т.д.) з приводу демократизації соціуму, проглядається одностороння інтерпретація цього явища. Говориться лише виключно про рівність прав. Але, зрівняння в правах можливо тільки за однієї умови, коли цей процес гармонізується, що означає – збалансування прав і обов'язків. Про обов'язки забувають, про них чомусь не прийнято говорити. Відсутність обов'язків породжує беззаконня, яке само по собі є величезною руйнівною силою і в цьому його велика соціальна небезпека. Через неможливість його контролювати, конструктивне управління неможливо. Воно не підвладне ніяким авторитетам, крім осіб, які поважають соціальні закони. Це підтвердив багатовіковий досвід людської історії в усіх її проявах. При спробах жорсткого силового придушення, виникає різкий протилежний вибуховий ефект.

Процес демократизації, з подальшим роздержавленням – це складний і поетапний процес, швидкість якого повинна визначатися рівнем освітнього цензу і соціальної свідомості населення. Звідси критерії оцінки і все, що з цим пов'язано.

Чи не маловажний фактор, який присутній і притаманний більшою мірою нашому етносу – низький поріг відчуття міри, що виявляється максимальною амплітудою в діяльності, це так званий «максималізм». Цей культурологічний феномен не враховувати не можна. Тільки у нас є вираз «гуляти, так гуляти», «ламати не будувати» і т.д. Ламаємо ми теж з розмахом, якщо відбувається падіння, то до самих низів.

Також присутній синдром, який в США називали «в'єтнамським» [24]. Велика кількість населення пройшли Афганістан ще при Радянському Союзі будучи молодими, зараз у них вік придатний для продуктивної політичної

діяльності, але відлуння тієї війни залишилися в їхній свідомості, яке накладає серйозний відбиток. В даний момент часу величезна кількість людей повернулися з східної України, які пройшли бойові дії і просто переселенці, які побачили жах війни наяву, у всіх, у них є потреба в психологічній реабілітації. Посттравматичні стресові розлади являють собою особливо тяжкий психопатичний стан, при якому людина відчуває напади неконтрольованої агресії, спраги руйнування, аж до вбивств. Підтвердженням цього є та інформація, яка проривається з різних інформаційних джерел, в тому числі зі ЗМІ. Досвід в США показав, що вийти з цього стану всім учасникам війни так і не вдалося, у величезній більшості життя закінчилося суїцидом.

У загальній своїй сукупності, якщо говорити на технологічній мові, якість «людського матеріалу» не з кращих, є всі передумови до утворення «гуляй поля» або те, що ще в народі називали «махновщиною». Сумно те, що ніхто цим не займається, навіть не ставляться такі питання. Сама собою ця проблема не зникне, вийде вона на поверхню в обов'язковому порядку. Варіант розв'язати цю проблему традиційними способами, виділяючи на це звично якісь кошти, позначивши в ЗМІ, виключений. Потрібні нові технологічні, конструктивні підходи. Це системно-діяльнісна проблематика, вона є однією з найбільш важких в світовій практиці у всіх країнах [25].

Звідси потрібна соціальна відповідальність, балансування прав і обов'язків. Кричачи тільки про права, у недобросовісних політиків є ширма, за яку завжди можна сховатися, так як відсутній контроль виконання обов'язків, виникають численні цим зловживання, що є природним. Необхідний перехід від декларації прав людини до декларації обов'язків. Це повинен бути один з головних ознак цивілізованості, і також визначальним критерієм в системі цінностей громадянського суспільства майбутнього. Прав без обов'язків не буває.

Тут доречно згадати теорію стратифікації. У різний час і в різних регіонах, по-різному називали ієрархічні соціальні поверхи, (касти, верстви, класи, страти), по суті, як називати, великого значення це не має. Має значення з позицій чого відбувається інтерпретація поділу на поверхи. Є явні заборони, формальна відсутність дворянського стану, яке теж мало свій розподіл по вертикалі, а є неявні, що виражаються в різного роду, виставлених фінансових обмежень під час передвиборних кампаній. Зрозуміло, що кандидат на виборах, який не має коштів, зазначених в умовах передвиборної гонки, незалежно від своєї підготовки та внутрішнього змісту, участі не братиме.

В інтерпретації розуміння демократизації зараз, з позицій рівних прав, нижні вимагають таких же прав як верхні, а верхні не хочуть відповідати, так само як нижні, хоча питома вага функціональних обов'язків вгору по вертикалі збільшується, звідси зростає відповідальність і відповідно повинні бути адекватними права. Потрібний соціального механізм, при якому можлива динаміка руху по ієрархії, з відповідним балансом прав і обов'язків по кожному ієрархічному поверху.

Це проблема всього пострадянського простору. Перехідний період має свої властивості, і з позицій системних закономірностей, зона Z, в ній інші правила поведінки [25]. На відміну від стаціонарних станів, де все стабільно, повторюється і відповідно можна скласти прогноз, який з достатньою ймовірністю буде

виконаний, то в зоні Z дії не стандартні, вони визначаються ситуаційною доцільністю, що потрібно знати наперед. Аргументованість таких дій може бути визначена тільки знаннями, і ясністю перспектив реалізації майбутнього будівництва. У цій зоні не буває багато думок, в ній можна здійснити тільки авторитарне управління, як в бою на переправі, під сильним вогнем не буває плюралізму думок, командує один – командир. Тут виникає суперечність, перехідний період вимагає єдиноначальності, а роздержавлення вимагає демократизації, яка зараз прискоритися не може з причини втрати ефективності управління при залученні великих мас людей в соціальні процеси. За період президентського правління в Україні спостерігалася характерна особливість, всі президенти вимагали собі додаткових повноважень. Явище це закономірне і виникає воно через парламентську турбулентність, відсутність світоглядної єдності, яке проявляється в його неспроможності домовлятися. Але є ще й інший аспект – всі президенти були великими фінансовими бізнес-представниками, які за родом своєї діяльності зобов'язані дотримуватися свого бізнес інтересу, а ця специфіка не дозволяє їм бути державниками.

Необхідна поетапна регуляція темпів демократизації.

Отже, слід більш детально зупинитися на властивостях зони Z. У процесі системної реалізації, в фазі стаціонарності (стійко повторювані процеси і явища), в заключній її частині, виникає зона нестійкості. Об'єктивно існує тільки три шляхи виходу з цього стану: вихід в ієрархію, що означає подальший розвиток системи; стабілізація колишнього стану при наявності внутрішнього ресурсу; подальше руйнування і неминучий занепад всієї системи [25]. Тут доречно згадати казки, де на роздоріжжі стоїть лицар, попереду три шляхи – його завдання вибрати куди рухатися далі. Головною характерною особливістю цієї зони є те, що в ній не реалізуються ніякі закони і правила гри, системи (епохи), що минає. Тому які б закони в парламенті не приймали, вони свідомо не здійсненні, що і підтверджує практика. Як у байці відомого класика: «А ви как не садитесь, в музыканты не годитесь ...».

Якщо проаналізувати попередню епоху, то можна відмітити її споглядальних характер. В цій епосі людина була пасивним спостерігачем за процесами, що відбувалися і це було визначено її стереотипами і стандартами мислення. У зоні Z виникає необхідність зміни стереотипів, що є необхідною умовою виходу з кризи і подальшого системного розвитку. На зміну споглядальної епохи приходить усвідомлено діяльнісна. У нас немає виходу, крім як подальшого розвитку, бо два інших шляхи в реальності не конструктивні.

У зв'язку з цим спираючись на девіз: «Мислити глобально, а діяти локально» пропонуємо початкові конструктивні кроки:

1. Провести «інвентаризацію» регіональних властивостей і територіальних особливостей всієї держави (етнічні та конфесійні співвідношення; економіка: промисловість, сільське господарство; географія: рельєф, копалини, ґрунт). Визначити перелік функціональних особливостей діяльності кожного регіону.

2. Провести поділ повноважень рівнів: країни, центральної частини, регіонів за видами діяльності. За тим же алгоритмом, це ж зробити в регіонах. При цьому обов'язково треба враховувати широку різноманітність окремих регіонів держави. Прикладом в цьому може бути Швейцарія, де ці проблеми при бажанні

були вирішені. Також прикладом може бути весь ЄС, де вони не вирішені, про що описують в своїх працях О. Шпенглер [26] і М. Тетчер [27].

3. Створити сприятливий інвестиційний клімат з урахуванням всіх особливостей наших регіонів на взаємовигідних умовах.

4. З метою поживлення стагнації економіки і збільшення обмінних процесів різко збільшити грошову масу. Така стимуляція виробництва і торгівлі призведе до балансу попиту та пропозиції (цін і зарплат).

5. Продовжити мораторій на продаж землі.

6. Вжити заходів на всіх рівнях щодо поліпшення екологічної ситуації, особливо у виробничій сфері.

Висновки. Проведено аналіз еволюційного процесу державного управління в перехідний період суспільного розвитку. З позицій останніх теоретичних досягнень виявлена його негативна тенденція. Проаналізовано негативні наслідки неконтрольованої демократизації, а також обґрунтовано необхідність поетапності її проведення. Виходячи з реальності, сформульовані та запропоновані першочергові, необхідні кроки, що дозволяють усунути соціальну кризу і намітити позитивні тенденції для подальшого розвитку. Дане дослідження буде продовжено з метою більш детального виявлення причин виникнення соціальних криз, та розробки рекомендацій щодо їх превентивному запобігання.

Література:

1. Brexit: итоги референдума в Великобритании. РИА Новости Украина: <http://rian.com.ua/infografika/20160624/1012174273.html>
2. Успенский, В.А. Теорема Гёделя о неполноте / В.А. Успенский. – Москва : Наука. Главная редакция физико-математической литературы. – 1982. – 112 с.
3. Эшби, У. Введение в кибернетику / У. Эшби – Москва : Издательство иностранной литературы. – 1959. – 429 с.
4. Чеснокова, Т. Разрыв между умными и глупыми нарастает. Режим доступа: <http://materinstvo.ru/art/razryv-mejdu-umnymi-i-glupymi-narastaet>
5. Малюта, А.Н. Гиперкомплексные динамические системы / А.Н. Малюта. – Львов : Выща школа. – 1989. – 118 с.
6. Bailey, Kenneth D. Sociology and the New Systems Theory. Toward a Theoretical Synthesis / Kenneth D. Bailey. – New York : State University of New York. – 1994. – 372с. – ISBN 0-7914-1743-3.
7. Аристотель. Политика / Аристотель ; пер. с др.-гр. С.А. Жебелева. – Санкт-Петербург : Азбука, Азбука-Аттикус. – 2016. – 352 с.
8. История политических и правовых учений / Е.А. Воротилин, О.Э. Лейст, Мочин И.Ф. и др. – Москва : МГУ. ЗЕРЦАЛО. – 2006. – 568 с.
9. История политических и правовых учений / В.Г. Графский, Н.М. Золотухин, Л.С. Мамут, В.С. Нерсесянц, Л.Р. Сюкияйнен; под ред. проф. В.С. Несерсянца. – Москва : НОРМА. – 2004. – 944 с.
10. Макиавелли, Н. Государь / Н. Макиавелли ; пер. с ит. М. Юсима. – Санкт-Петербург : Азбука-Аттикус. – 2015. – 512 с.

11. Гоббс, Т. ЛЕВИАФАН, или МАТЕРИЯ, ФОРМА И ВЛАСТЬ ГОСУДАРСТВА ЦЕРКОВНОГО И ГРАЖДАНСКОГО / Т. Гобс. – Москва : Мысль. – 2001. – 478 с.
12. Руссо, Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / Ж. Руссо. – Київ : Port-Royal. – 2001. – 349 с.
13. Гегель, Г. Политические произведения / Г. Гегель. – Москва : Наука. – 1978. – 439тс.
14. Вебер. М. Избранные произведения / М. Вебер. – Москва : Прогресс. – 1990. – 808 с.
15. Политическая наука на рубеже веков : пробл. тем. сб. / Рос. акад. наук. – Москва : 2000. – Вып. 4. – 178 с.
16. Арон, Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон ; общ. ред. и предисл. П.С. Гуревича. – Москва : Издательская группа Прогресс-Политика. – 1992. – 608 с.
17. Дюверже, М. Политические партии / М. Дюверже ; Пер. с франц. Академический Проект. – Москва: Академический Проект, 2000. – 538 с. – (Серия «Концепции»)
18. Социология: Учебник для вузов / В.Н. Лавриненко, Н.А. Нартова, О.А. Шабанова, Г.С. Лукашова; под ред. проф. В.Н. Лавриненко. – 2 изд., перераб. и доп. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, – 2003. – 407 с.
19. Бжезинский, З. Выступление Збигнева Бжезинского на вручении премии Токвиля («Center for Strategic and International Studies», США) Режим доступа: <https://www.csis.org/analysis/zbigniew-brzezinski-receives-jury-du-prix-tocqueville-prize> / <http://bunkerstroy.com.ua/publ/22-1-0-543>
20. Ицхах Адизес: «Этот кризис не финансовый. Он – предупредительный» Режим доступа: <http://arhiv.bb.lv/index.php?p=1%3C/span%3E&i=4390&s=77&a=160262>
21. Боно, Э. Почему мы такие тупые? / Эдвард де Боно. – Санкт-Петербург : Питер. – 2008. – 128с. : ил. – (серия «Сам себе психолог»).
22. Ларуш, Л. Физическая экономика / Л. Ларуш. – Москва : Научная книга. – (Шиллеровский институт науки и культуры). – 1997. – 86 с.
23. Малюта, А.Н. Закономерности системного развития / А.Н. Малюта. – Киев : Наукова думка. – 1990. – 136 с.
24. Ильинский, М.М. Индокитай: Пепел четырех войн (1939-1979 гг.) / М.М. Ильинский. – Москва: Вече, 2000. – 512 с. – (Военные тайны XX века).
25. Малюта А.Н. Система деятельности / А.Н. Малюта. – Киев : Наукова думка. – 1991. – 206 с.
26. Шпенглер, О. Закат Европы в 2-х т. Очерки морфологии в мировой истории / О. Шпенглер. – Москва : Мысль 1998.
27. Тэтчер, М. Искусство управления государством. Стратегии для меняющегося мира / М. Тэтчер. – Перевод с англ. В. ИONOVA. – Москва : Альпина Паблишер. – 2003. – 504 с.

With leaving from the world stage of the Soviet Union and the proclamation of an independent Ukraine, its course of building a democratic state, Ukraine has entered

into transition period, which is characterized by a number of properties, one of which is a loss of control. Insensibly appeared interception of control by oligarchy and as a consequence sharp reduction in the quality and efficiency of public administration, which led to the current critical situation in control. It was not accidental, but is an objective process, it became the topic that all world-class scientists were talking about. The only way out of this situation is – a change of thinking paradigm, which require the tools corresponding to the times. Solving the problem of adequate methods research it was found that all the old methods have limitations and are not suitable to describe the social processes because of the limitations of the mathematical formalism. As an adequate methodology for solving complex social problems was proposed GDS (hyper dynamic systems) theory, meeting all modern requirements. Based on the chosen methodology a situational analysis was made, as a result properties of the transition period were determined and options for further social development were analyzed.

It is typical – limitations of the physical options of constructive action for overcoming the transition period. A significant result of the analysis is that from current transition state there are only three physically realizable exits (the collapse of the system, maintaining the old status and exit to development). Nowadays socially acceptable of three possible exits is a third option - the exit in development (for the implementation of which is necessary to perform a number of justified social requirements). There are no sets of dozens of options for possible ways out from the crisis of the transition period, they just does not exist and there is nothing to break a lance for the selection of the optimum of the far-fetched fantasies.

For the initial stabilization of the economy and social tension is offered to: 1. Carry out the «inventory» of regional and territorial characteristics of the whole state; 2. Perform division of responsibilities between levels of hierarchy; 3. Create favorable investment climate; 4. In order to revive the stagnant economy and to increase exchange processes dramatically increase the money supply; 5. Extend the moratorium on the land sales for foreigners. 6. Take measures at all levels to improve the environmental situation, especially in the industrial sector.